

Vörå.

Koskeby. På den s.k. Soldat-Stomparen vid sydvästra ändan av Kangas undersökte jag följande på Johannes Andersson Dalkars hm belägna stensättning c:a 60 m väster ut från Friförsamlingens i Vörå begravningsplats. Från stensättningen utgör avståndet till lågpeltkangas i nordvästlig riktning omkr. 1,8 km.

Röse n:o 29 (Tegengrens förteckning i Nationalmuseum över rösen i Koskeby). Fornlämningen bestod av en låg, långsträckt jordkulle, ur vilken enstaka stenar stucko upp. Den omgavs på tre sidor av åker och gränsade på den fjärde - SÖ-sidan - till skogsbevuxen sandmo. Kullen sluttade, liksom den omgivande marken, mot väster.

När grästorven avlägsnats, framträdde en avlång i VNV och OSO löpande, i norra delen gles stensättning, 10,5 m lång och med en största bredd av 5,5 m. Jag hade tidigare vid flera besök på platsen hyst den uppfattningen, att här en gång funnits ett röse, som förstörts i jämnhöjd med marken, då denna uppodlades. Emellertid tror jag nu, att stensättningen icke varit något röse utan en till stor del av jord täckt stenplan i likhet med flere sådana på Lågpeltkangas, ehuru denna till formen avvek från de sistnämnda. Dock är det inte uteslutet, att stensättningen sträckt sig ett stycke in i åkern söderom densamma. Såsom av kartan framgår anträffades fynd ända ut till kanten av det här

dragna diket. 6 m mot sydöst från ändan av stensättningen börjar en 20 m lång, låg stengårdsgård, som löper ^{längs} åkerkanten. Då marken här vid Kangas består av nästan stenfri sand, är det möjligt att liknande stensättningen ^{av} som den nu ifågavarande funnits här i närheten, men blivit uppbrutna, då jorden lades under odling, varvid av stenarna uppförts den nyss nämnda muren. Bengs hemman i Koskeby äger endast en teg söder om stensättning, sedan börjar bergbybornas mark. Det måste följaktligen ha varit alldeles i närheten av stensättningen som numera avlidne bonden Henrik Bengs för c:a 50 år sedan gjorde det vapenfynd, som omnämnes i min uppsats *Minnen från heden tid...*, Arkiv för svenska Österbotten. Band I, häfte 1-2, s. 10.-

Stensättningen bestod av för det mesta huvudstora stenar, men även mindre och något större funnos. Grävningen börjades i östra ändan (något senare delades arbetsstyrkan sålunda, att en del placerades vid nordvästra kanten). Inanför östra kanten observerades genast ett med sot och litet kolblandat kulturlager, som snabbt djupnade till 40 cm. Brända ben hittades även nästan omedelbart liksom några små skörbrända stenar och de första fynden. Av stenarna voro de största lagda i 1, de mindre i 2 lager.

Det dröjde ej länge innan att slutet fynd, omgivet av några större stenar och täckt av tre sådana gjordas ^e. Det omfattar föremålen n:ris 4,5,6,7,9,10,11, och 12 samt dessutom en del av ett bryne. På detta ställe sträckte sig kulturlagret innehållande mycket sot och en del brända ben, ned till c:a 55 cm:s djup. Spetspetsen nr 4 låg på 35 cm djup med spetsen mot SV. Strax under denna, orienterat i precis samma riktning, låg det tveggade svärdet n:o 5.

Skramasaxen n:o 9 låg på 45 cm:s djup med tången mot NNO, medan åter skramasaxen n:o 10 stod i lodrät ställning med tången pekande rätt uppåt tätt invid n:o 9. Spjutspetsen n:o 12 låg på 50cm:s djup med spetsen mot NNO.

Nordväst om de nämnda fynden samt fynden n:ris 13 och 14 fanns ett fyndtomt och stenfattigt område med grunt kulturlager (15-25 cm), som blott innehöll några brända benskärvor. Ett dylikt område låg även väster om fynden n:ris 20 och 27.

Som ett slutet fynd ville jag också betrakta det tvegade svärdet n:o 18 jämte närmast omkring liggande föremålen n:ris 21,22,23,25 samt troligen n:ris 29 och 35. Också här fanns rätt mycket sot och brända ben samt en grupp större stenar.

I västra delen av stensättningen var lagret av kulturjord djupast och uppgick på ett par mindre områden ända till 1,1 m; i allmänhet mätte det 50-60 cm. Innanför kantstenarna var jorden något sotblandad, men i övrigt fanns i denna del mycket mindre kol och sot än i den östra och mellersta delen. Däremot var mängden av brända ben betydande, och dessa voro ganska stora samt sköljda, vilket ej var fallet i de övriga delarna. Även funnos här icke så skörbrända stenar, men dessa voro små. Stenarna voro lagda i 3-4 lager, och av bottenstenarna voro flere av en mansbördas storlek. Dock överskreds ingenstädes i stensättningen denna storlek.

Fynd.

- 11132:1 1) Liten kniv, längd 10,5 cm inklusive tången, ryggen kupig, på 38 cm:s djup.
- 11132:2 2) 6 bitar av en ornerad benkam.

- 11132:3 3) Liten böjd spik, på 40 cm:s djup.
- 4 4) Kastspjutspets (som Salmo XVII,2), längd 32 cm, bladets längd 9,5 cm, yttersta spetsen avbruten, på 35 cm:s djup.
- 5 5) Kort tveeggat, böjt svärd, spetsen avbruten, längd inklusive tången 37 cm, tångens längd 9,5 cm.
- 11132:6 6) Herdestavformig prydnadsnål av järn.
- 7 7) Flere bitar av en blåbälgstrissa av lera.
- 8 8) Ring med överskjutande ändar, av bronsbleck.
- 9 9) Skramasax, böjd, längd inklusive tången 55,5 cm, tången 10 cm, på 45 cm:s djup.
- 10 10) Skramasax, böjd, längd inklusive tången 55, tångens längd 10,5 cm.
- 11) Fragmentariskt järnföremål.
- 12) Spjutspets med holk och brett blad, längd 20,3 cm, bladets längd 15 cm, största bredd 4,5 cm, på 50 cm:s djup.
- 13) Ändstycke av bronsarmring (som Hackman 10,9), på 20 cm:s djup.
- 14) Runt, genombrutet, östbaltiskt bronsspänne, nålen saknas, på 20 cm:s djup.
- 15) Järnnit.
- 16) Liten böjd järnspik (som n:o 3), på 20 cm:s djup.
- 17) Järnnit.
- 18) Tveeggat svärd, klingans längd (spetsen bröts av vid doppskon) 72,5 cm, tången avbruten, orienterat i N - S med spetsen mot S, på 28 cm:s djup.
- 19) Litet likarmat bronsspänne (som Salmo XXX,4), längd 3,5 cm, bredd 1,5 cm, nålen saknas, på 58 cm:s djup.

- 20) Järnföremål med tånge.
- 21) Bronssölja, enkelt ornerad, med vidsittande rembeslag av brons, ornerat med inskärningar i kanten. Fast-sittande vid föremålet, då det togs upp, tunna trä-bitar(?). På 10 cm:s djup.
- 22) Söndrik kniv; spetsen ser inte ut att ha hört till denna kniv, men hittades omedelbart intill.
- 23) Spetsen av en kniv.
- 24) Fragmentarisk herdestavformig nål av järn.
- 25) Pilspets.
- 26) Herdestavformig nål av järn.
- 27) Likarmat bronsspänne (lika som n:o 19), längd 3,5 cm, bredd 1,5 cm, nålen saknas, på 5 cm:s djup.
- 28) Skära i två stycken, 32 cm:s djup.
- 29) Bronsring hörande till beslag.
- 30) Stor defekt kniv.
- 31) 6 bronsbitar hörande till beslag (?) (på två syns ornering.
- 32) Kastspjutspets med holk (som Hackman 21,8), längd 27 cm, bladets längd 12 cm, orienterad i N-S med spetsen mot S, på 30 cm:s djup.
- 33) Defekt kniv.
- 34) Pilspets, på 35 cm:s djup.
- 35) Ornerad järnpincett, 6 cm lång.
- 36) Dubbelnit av järn.
- 37) Pilspets.
- 38) Förrostad järnnit.
- 39) Guldring (betalningsring)
- 40) Spjutspets med holk och brett blad, längd 22 cm, bladets längd 15 cm, största bredd 6,8 cm, orienterad SO-NV med spetsen mot SO, på 18 cm:s djup.

- 41) Del av bronsarmring.
- 42) Del av järnbeslag.
- 43) Spjutspets med holk och smalt blad, böjd, längd 43 cm, orienterad N-S med spetsen mot N, på 38 cm:s djup.
- 44) Bronsnål med ringformigt huvud (avbrutet).
- 45) Liten pärla.
- 46) 2 st. likadanna pärlor.
- 47) Avbruten herdestavformig nål av järn.
- 48) Liten rund, genomborrad skiva av ett glasliknande ämne, i 2 delar.
- 49) Dubbelnit av järn.
- 50) Fragment av bronsarmring.
- 51) Liten pärla.
- 52) Kniv med krum rygg.
- 53) Beslag (?) av järn.
- 54) Spjutspets (som Salmo XXXII,2), längd 25 cm, bladets längd 9 cm, bredd 3,5 cm, orienterad N-S med spetsen mot S, på 50 cm:s djup.
- 55) Runt, ornerat bronsspänne, diam. 3,6, nålen saknas, likaså troligen en knapp i mitten.
- 56) Hoprullad del av ett bronsbeslag eller armring, på 47 cm:s djup.
- 57) 2 delar av ett större järnföremål, på 94 cm:s djup.
- 58) Del av ett järnföremål, på 18 cm:s djup.
- 59) Oval eldslagningssten, 7,7 x 5,5 x 2,2 cm, på 92 cm:s djup.
- 60) 2 fragment av en större kniv eller en skramasax, på 20 cm:s djup.
- 61) 2 bitar av en ornerad benkam, på 15 cm:s djup.
- 62) Fragmentarisk nål eller pryl av järn, på 10 cm:s djup.

63) Kniv, brettets längd 10,4 cm, tången 7 cm, på 35 cm:s djup.

64) Liten pärla.

65) likarmat spänne av brons, längd 3,8 cm, bredd 1,5 cm (lika som n:ris 19 och 27), nålen saknas.

66) Pärla.

67) 2 fragment av järnbeslag.

68) Pärla.

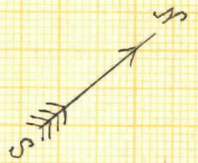
69) Bryne.

70) Fragment av bronsbeslag eller armring.

Bronsfragment, järnbitar, 2 bitar av en bearbetad sten
1 bit av en annan d:o; 2 bitar av tillskuret trä, 3
bitar av ett porslinsliknande ämne, 1 liten läderbit med
snall (från nutiden), ~~delar~~ delar av en blås-
bälgstrissa (strödda över ett större område i västliga de-
len av stensättningen), lerkärleksbitar från 12 olika ställen,
slaggstycken strödda genom hela stensättningen, lerklinings-
bitar strödda genom hela stensättningen.

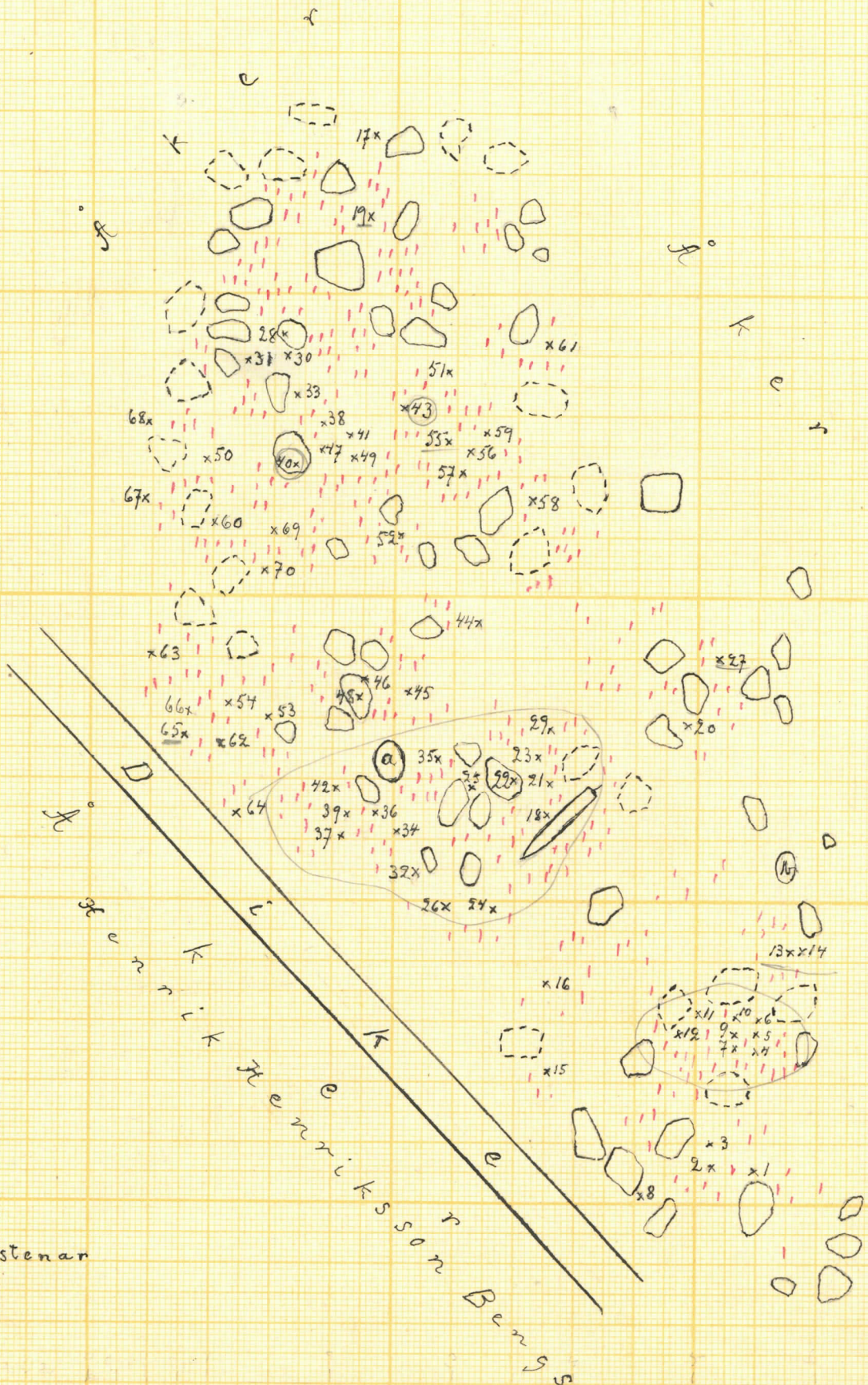
Brända ben, ett par bitar av obrända d:o. 2 ägg-
formiga stenar (se kartan): a 39 x 30 x 24 cm; översta delen
av denna sten skyttade fram, sedan torven avlägsnats;
b 34 x 25 x 16 cm, till hälften ovan jordytan.

Bilagor: karta, 3 fotografier.

VÖRÄ
Koskeby
Johannes Dalkarls km

Röse n: 29

a & b = äggformiga stenar

Jacob Tegenren
1939

Vörå, Koskeby.

Stensättningen på Soldat - Stomparen. levy 12681.

De två äggformiga stenarna
från stensättningen på Soldat -
Stomparen.

E. Hägglund 1939.

Vörå, Koskeby.

Soldat - Stomparen, sedd från N.V. Strax ^{Lery 12680.}
till höger om tallen syns den lilla
kullen som gömde stensättningen.

Foto E. Hågglund 1939.